

Integration. Et eller andet ved Danmark gør somaliere sløve og besværlige, og et eller andet ved USA gør dem hårdtarbejdende, selvsikre og optimistiske.

Danmark som sovepille

Af **PERNILLE STENSGAARD**

DEN svenske økonomihistoriker Benny Carlson hørte rygter fra en af sine studerende på Lunds Universitet: At der i Amerika findes en usædvanlig enklave af somaliske flygtninge. Usædvanlig fordi de taler sproget, arbejder manisk, klarer sig godt og har succes. Interessant for et land som Sverige, hvor det ligesom i Danmark går elendigt for netop somaliere. Af alle flygtninge er de sværest at få i arbejde eller blot få til at stå til rådighed. Det gør kun 41 procent af de voksne, og af dem har 27 procent et job.

Carlson rejste til USA for at lede efter et modbillede til det triste og selvforstærkende svenske og fandt det i Minneapolis, hovedstaden i Minnesota, hvor han ikke alene pludselig befandt sig i verdens største somaliske samfund uden for Somalia, men også midt i en energisk gruppe entreprenante mennesker i gang med at etablere sig i det nye land som herrer i deres egne frisørsaloner, transportfirmaer, rejsebureauer, aviser, restauranter og benzinstationer. Deres deltagelse i arbejdslivet er dobbelt så høj som i Sverige, og andelen af selvstændige somaliske erhvervsdrivende er 20 gange højere end i Sverige.

»Hvornår vil vi i Sverige og Danmark læse den slags?« spørger Benny Carlson.

»Er der en systematisk forskel på somaliere, der flygter til Sverige, respektive USA? Eller er det miljøet i de to lande, der gør forskellen?«

Nej til det første. Han vil ikke forklare det lille mirakel med, at de driftigste flygtninge selv udser sig Minneapolis. Mange havde slet ikke et valg. Det er i bund og grund de samme mennesker, der flygtede fra deres borgerkrigs-hærgede land i begyndelsen af 1990'erne og spredte sig ud over verden. Carlsson siger, at forklaringen er selve Amerika og i særdeleshed Minneapolis, en rig by med mange indvandrere og lav arbejdsløshed (3,3 procent). Hvor Danmark/Sverige virker som en sovepille på somaliere, er USA speed.

God og gavnlige ghetto

»Byen er usædvanlig åben over for fremmede. Den har et stærkt arbejdsmarked, et forretningsvenligt klima og et godt uddannelsessystem, og den har været vant til at tage imod indvandrere gennem hundrede år. Gamle flygtninge hjælper nye med at orientere sig i det ukendte. I Sverige tager offentligt ansatte sig af det. I Sverige giver vi folk masser af plads til at dyrke deres kulturelle særpræg i foreninger og ved arrangementer, men ikke til at starte deres egne forretninger. En del af deres energi går tabt i al den identitetsopbyggelse, der havner i det kulturelle i stedet for i et arbejde. De begynder at forsvare sig i stedet for at være med i samfundet,« sagde Benny Carlson på et seminar på Roskilde Universitets Center mandag, arrangeret i samarbejde med Den Amerikanske Ambassade i København.

I en pause uddyber han: »Minneapolis har ikke den sociale tryghed, men større frihed, så somaliere bygger deres egen tilværelse op. De er ikke blevet rige eller bare velhavende, men de er også først lige gået i gang. Her hos os må de have større råderum til selv at gøre noget. Det er svært at få finansiering, svært at finde lokaler, svært at få hjælp i et indviklet bureaukrati. I deres hjemland er et håndslag nok, men jeg er uddannet økonom, og jeg har en revisor!«

– *Kan vi give slip på folk?*

»Ikke let. Det er bagsiden af vores velordnede system: Det er fint for den indfødte, homogene befolkning, der kender systemet til bunds, men vi må lade det blive mere porøst og fleksibelt, så andre mennesker kan bevæge sig i det.«

Ofte er andet usædvanligt træk: De fleste somaliere i Minneapolis – omkring 15.000 af 25.000 i hele staten – bor i den billige højhusbebyggelse Riverside Plaza i et område nær downtown. Som indslusningssted minder det om Ellis Island. Indvandrerne bliver et stykke tid, til de drager videre. Området kaldes nu *Little Somalia*, men for hundrede år siden kaldtes samme sted *Snoose Street* efter de svenske indvandreres foretrukne rusmiddel, snus. Altså en reel ghetto af den type, vi møder med skepsis og forsøger at nedtone i Danmark og Sverige, hvor man forestiller sig, at en spredning ville løse mange integrationsproblemer. I Minneapolis er der ikke noget galt i en så stærk koncentration, bare indvandrerne kommer videre en dag. Ud til deres eget hus i forstæderne. Og

FOTO: SCANPIX.

Man kunne tro, at somaliere klare sig bedre i USA, fordi amerikanerne på forhånd havde frasorteret de svageste flygtninge. Men det er ikke tilfældet. På billedet ses modellen Warie Dirie, der er ambassadør for FN.

ud af det begrænsede etniske marked, hvor man kun sælger til sine egne og konkurrerer hinanden ihjel.

Uddannelse betaler sig ikke

Ghettotænkning er langt værre end bare at bo i én, sagde økonom og arbejdsmarkedsforsker Shahamak Rezaei fra RUC.

»Hvis man udelukkende henvender sig til sin egen mono-etniske gruppe og er solidarisk med den, kan det lede til fallit, fordi konkurrencen er kannibalistisk, men også til mistro mod det rigtige samfund og føre til dannelsen af isolerede parallelsamfund.«

Mange flere af de højtuddannede somaliere, pakistanere, iranere og irakere er selvstændige end de ditto danskere, men hvor en højtuddannet dansker vil opleve en fed løn-

fremgang, hvis han bliver selvstændig, vil en tyrker tabe en masse penge i samme bevægelse. Jo højere uddannelse, desto større lønforskkel på danskere og indvandrere. De tager jobs, som de er overkvalificerede til, eller bliver selvstændige på et for lavt niveau.

»Det er et problem for dem selv og for os. Uddannelse betaler sig ikke så meget, som det skulle,« siger Shahamak Rezaei.

Først og fremmest fordi de laver forretning i deres eget hårdt pressede etniske marked, men også fordi de mangler information om almindelig finansiering. En spørgeskemaundersøgelse blandt ansatte i indvandrerforretninger viser, at kun 25 procent af dem, der kunne tænke sig selv at åbne en forretning, vil gå i banken efter pengene. 75 procent vil låne af venner og familie og tage af deres egen opsparing. Fire af fem blev mødt med krav om penge under bordet, og hvis

de betaler dem, stiger den andel af indvandrere, der arbejder udeklareret.

»Det mest harmløse er, at nogle undgår at betale skat. Det værste er, at det kan føre til isolation og ekstremisme. Det er ok at starte i sit eget etniske marked, men man må bryde ud.«

»Ikke alt er cool«

»USA forstår, at alle i landet er kommet fra andre steder, undtagen indianerne, og at alle dybest set gerne vil skabe sig et godt liv,« siger Hussein Samatar, der flygtede fra Somalia i 1991 fire dage efter at have taget sin eksamen i økonomi. Han talte ikke engelsk, men flydende italiensk, fordi Somalia var italiensk koloni. Det har han ikke haft brug for. I USA gik han på universitetet, tog en MBA og arbejdede bagefter i en bank i ni år, før han grundlagde African Development Center, hvis enkle mål er at guide afrikanere til økonomisk succes i Minnesota.

»Vi laver iværksætter-workshops, lærer folk at lave forretningsplaner, giver teknisk assistance og hjælper med islamisk finansiering, det vil lån uden renter, så de er i overensstemmelse med sharia,« siger Samatar, der har kastet sig ud i sit nye land med glæde og fortagsomhed, selv om »ikke alt er cool her«. Nogle af byens indfødte borgere mener, at de er blevet for mange, selv om kun fem procent af Minneapolis' indbyggere er født i udlandet.

»Deres følelser stemmer helt overens med data. Vi ønsker, at alle kan forsørge sig selv, i stedet for at staten skal gøre det. Og hos os kan det betale sig at uddanne sig.«

Et synligt bevis på Minneapolis' mange indvandrergrupper er byens fem store og velbesøgte *malls* eller *global markets* fyldt med etniske forretninger og spisesteder. Der er også Eat Street, domineret af latinos. I skolerne er der flere elever og studerende med farve end uden. 40 procent af alle i det brogede forretningskvarter er født i udlandet.

I dette område er næstformand i byrådet Robert Lillgren blevet valgt. »Jeg tror, den somaliske gruppe vil vokse hurtigt. De føler sig godt tilpas her og ved, at der er muligheder. Vi vil blive ved med at mene, at det er *en meget god ting*, at vi har somaliere. Byen har sans for forretning og den amerikanske drøm,« siger han, der selv var butiksindehaver, før han gik ind i politik.

»Somaliere begynder at se byen som god, ikke kun som en overregulerende myndighed.«

Frihed frem for tryghed

Minneapolis træner nye indvandrere i indgangsjob med senere karrieremuligheder. Den har muliggjort lånetyper i overensstemmelse med sharia og har selv optrådt som bank med mindre lån. Den støtter *global markets*, oversætter alting til seks sprog, også snedrykningsdirektivet, og opfordrer indvandrere til at købe deres eget hjem og deres egen virksomhed.

»Somaliere er ved at blive en del af »hvem-vi-er« i Minneapolis. Jeg elsker deres evne til at organisere. De organiserer manisk, det er en vigtig brik i deres succes. De kom hertil for at få et bedre liv. Det er noget, vi forstår i vores land.«

Professor Bent Greve med speciale i velfærdsstaten indledte dagen med at sige, at hvis bare indvandrerne i Danmark havde samme arbejdsdeltagelse som etniske danskere, var vores problemer ovre. »Der er arbejdskraft et sted derude!« Han slutter med at spørge, om det i virkeligheden er smartest at koncentrere grupper af samme nationalitet, så de kan bygge noget op sammen og hjælpe hinanden? Tanken er i konflikt med den nordiske diskussion, hvor man helst vil sprede. Bent Greve kommer ind på sprogundervisning, lånemuligheder, åbenhed i værtslandet, mangfoldighed i erhverv, men berører ikke den centrale forskel på Minnesota og Danmark: frihed frem for tryghed. Mindre bureaukrati, mindre socialhjælp, flere i arbejde. De ting, der ifølge Benny Carlson baner vejen for selvstændighed i Minneapolis og giver et fuldkommen modsat resultat end det svenske: et indvandrer-tæt område med høj beskæftigelse og lav arbejdsløshed.

Det gør derimod somaliske Hussein Samatar i en pause i programmet. Forelagt den økonomiske tryghed i Danmark og muligheden for at leve på statens regning svarer han: »Det er ikke godt! Lær sproget, få et arbejde, kom ud i det nye land.«

Kommentar. Er vi alle blevet socialdemokrater i Danmark? Ny Alliances skatteudspil har omsider givet os en mulighed for at finde ud af det.

Oprør fra midten

Af **ANNA LIBAK**

SOMMEREN igennem har de øvrige politikere på Christiansborg forholdt sig til Ny Alliances bebudede forslag om en flad indkomstskat på 40 procent med samme attitude som bedemænd: med alvorlig og bekvemt mine har de høfligt ventet på, hvilke lig der skulle stedes til hvile i den sociale massegrav.

Var det de hjemløse, som ville miste de sidste herberger? Enlige mødre, som skulle frarøves deres julehjælp? Studerende, som nu måtte ty til en rig onkel i Amerika, hvis de ønskede at læse på universitetet?

Panikken satte ind mandag i denne uge, da Ny Alliance fremlagde sit skatteudspil. For det var ikke spor nemt for de andre politiske partier at sætte ansigter på ofrene, når de skulle udtale sig kritisk til journalisterne.

Lad os blot tage punkterne et efter et. For det første skal efterlønnen gøres indkomstafhængig, hvilket groft betyder, at de rige må betale gildet selv. Skal vi så have ondt af dem? Nej, ikke rigtig, vel? Hvis de – vi – er så rige, kan man vel godt overkomme at spare op på anden vis. Eller lade være med at gå på efterløn.

Næste punkt: arbejdsmarkedsbidraget skal

ikke længere være fradragsberettiget. Er det et chok? Hvis det er, så kommer vi os nok over det.

Højere energifgifter til erhvervsliv og borgere? Hvis det er slemt, ja så bliver det lige så slemt under Socialdemokraterne, og næsten lige så slemt under den nuværende regering, der vil finansiere sin rundhåndede 2015 velfærdsplan med højere energifgifter for borgerne.

Og så skal det være slut med skattefrit fryns på arbejdspladsen. Mon ikke de ville lide – for det er dem, der har frynsgeoderne – kan betale deres bredbånd selv, hvis de slipper med fyrre procent i skat?

Men hvad så med pensionsindbetalingerne, der nu gøres skattepligtige på indbetalingsstidspunktet? Ja, mange borgere vil jo nok være ret ligegladede med, om skatten skal falde nu, eller når de bliver gråhårede. Men på det punkt er der måske grund til en vis makroøkonomisk bekymring: for statens anslåede merindtægt på 30 mia. kr. – som muligvis endda er for højt sat – bliver jo brugt umiddelbart på skattelettelser, fremfor først at stå til rådighed for staten på et senere tidspunkt, når vi skal pensioneres. Og dog: Ny Alliances skatteomlægning skal indføres over en længere årrække og desuden er underfinansiering et generelt politisk problem. Mandag Morgen mener for eksempel at vide, at der mangler 14 milliarder i regeringens 2015 plan, og så er det ikke rart

at tænke på, hvor mange flere penge Socialdemokraterne må mangle for at finansiere deres maxibar af en velfærdsstat komplet med dagligt offentligt ældrebad og *catering* i børnehaveklassen.

Nej, det egentlige problem ved Ny Alliances plan er, at den virker så *umoralisk*. Alle de penge, som ens nabo kan kratte ind, uden at staten griber ind.

Men netop dét argument burde jo ikke komme fra borgerlige politikere, der – i hvert fald inden værdikampen ændrede deres værdier – var kendt for at mene, at penge ikke var nogen skam, hvis de var tjent ved ærligt arbejde.

Og dog var det ikke til at høre forskel på De Konservative, Dansk Folkeparti og SF: Peter Skaarup fra DF kaldte det »Yuppiefirserliberalisme«, Morten Homann fra SF »hokus pokus og reagonomics«, mens konservative Pia Christmas-Møller stempede planen som »uden jordforbindelse«. Vi ventede spændt på den uddybende argumentation. Den udeblev.

Og man kan da heller ikke fortænke borgerlige som Christmas-Møller i at opponere mod Ny Alliances plan. For her har de gået i flere år og overbevist hinanden om, at borgerlige vælgere hellere vil have velfærd end politiske prioriteringer. Så overbeviste er de, at de offentlige serviceudgifter ligefrem er steget mere under Fogh Rasmussen end under Nyrup. »Væksten i det offentlige forbrug er steget mere end i det

private og vil fortsætte med det med i vores plan,« fremhævede finansministeren over for Nyhedsavisen, og blev snart efter sekundært af skatteminister Kristian Jensen, der påpegede en slående lighed mellem regeringens nye skatteplan og Lykketofts jobplan »Made in Denmark« fra 2005. Uden beklagelse, altså.

Udsagnene bekræftede, hvad man allerede i 2004 kunne læse i antologien »13 udfordringer til den danske velfærdsstat«: nemlig at borgerlige politikere i nyere tid kun har formået at slanke velfærdsstaten, da landet i Schlüter-regeringens barndom stod på »afgrundens rand«. I bedre tider er det kun socialdemokrater, som har formået at gennemføre vidtrækkende reformer. Af den simple grund, at man ikke forventer det af dem, og fordi de ikke selv er i opposition til at forhindre det.

For de borgerlige gælder det, at de starter lovende – og ender som socialdemokrater. Langsomt, men sikkert bilder de sig ind, at vælgerne umuligt kan drømme om andet end endnu mere velfærd i et land med et af verdens højeste skattetryk og største offentlige sektorer.

Hvem længes ikke efter mere sol i Sahara? Mere kulde på Nordpolen?

Af en eller anden grund falder det dem ikke ind, at mange borgere intuitivt ikke forstår, hvorfor de skal betale tårnhøje skatter, for at direktøren kan få børnepenge, at pensionisten

med fire millioner på bankbogen kan få gratis rengøring, at kontorchefen kan komme på efterløn, eller at toppolitikeren kan få sine børn i privatskole.

Miseren skyldes naturligvis, at politikere sluger meningsmålinger, som en myresluger myrer: og i dem kan man læse, at langt de fleste danskere til enhver tid vil foretrække velfærd for skattelettelser.

Og *ingen* hæfter sig ved, at da SAS spurgte sine kunder, om de var interesserede i en miljø-afgift for at gøre flyrejsen CO₂-neutral, sagde tre fjerdedel af kunderne, at det var en fantastisk idé. I dag, 13-14 millioner rejser senere, har højest et par tusind privatkunder faktisk betalt en afgift. *Selv* Folketingets miljøordførere og selveste transport- og energiminister Flemming Hansen har ifølge dagbladet Information *aldrig* bekvæmet sig til at købe CO₂-kompensation på trods af en omfattende rejseaktivitet. Hvordan mon det kan forklares?

De sidste mange år har borgerlige vælgere derfor måttet gøre op med sig selv, om de skulle stemme resultatorienteret eller ideologisk. Velfærdsstat plus? Eller velfærdsstat superplus? Socialdemokratisk eller borgerligt? Med Ny Alliances skatteudspil får vælgeren nu et ægte alternativ på skatteområdet. Og det skal man vist være politiker fra et konkurrerende parti for at beklage. Bare rolig, det vil ikke true velfærden. Højest valgfærden.